

**PŘÍNOS EVŽENA RYCHLÍKA KE STUDIU
HISTORICKO-KULTURNÍHO DĚDICTVÍ ČECHŮ NA UKRAJINĚ**

LJUDMILA PAVLENKO

Complexity of deep and comprehensive study of the Czechs, who lived in Ukraine, was based on the fact that a researcher needed to speak perfect Czech, he needed to possess and combine knowledge and experience of a historian, philologist, ethnographer and in best case – come from a family of Czech expatriates.

Key words: Ukraine, Czechs, Evžen Rychlík

Moderní historická věda vysoce hodnotí plodné politickoekonomické a duchovně kulturní vztahy mezi českým a ukrajinským národem, které trvají celá století. Avšak podle mého názoru za jedno z nejsložitějších a nejdůležitějších období ukrajinsko-českého vzájemného působení lze považovat druhou polovinu XIX. – první třetinu XX. století. Toto období je spojeno s hromadnou emigrací Čechů na Ukrajinu a s dalším rozvojem českých rolnických osad a růstem vlivu české inteligence ve vědě, vzdělávací soustavě a v tvůrčím životě Ukrajinců.

Až do 20. let XX. století byl problém české kolonizace Ukrajiny v ruské historiografii zkoumán pouze v kontextu vnitřní a zahraniční politiky Ruské říše. Historické osudy českých přesídlenců, jejich sociálně-ekonomická, duchovně-kulturní svěbytnost, etnicko-mentální unikátnost nebyly předmětem speciálního komplexního vědeckého výzkumu.

Teprve po nastolení sovětské moci potíže, spojené s nutností likvidovat těžké následky první světové a občanské války, značné ekonomické zaostávání za předními evropskými státy, stimulovaly zájem o národnostní menšiny, mezi jiným i o Čechy. Řada praktických úkolů, spojených se „sověťizací“ ekonomiky a veřejného života, vyžadovala od vlády využití všech zdrojů mnohonárodnostního státu.¹

Složitost hlubokého všestranného studia Čechů, kteří žili na Ukrajině, spočívala v tom, že výzkumný pracovník musel dokonale znát češtinu, musel mít a kombinovat znalosti a zkušenosti historika, filologa, etnografa a ještě lépe – pocházet z rodiny českých přesídlenců.

Právě proto oběťává a nezištná práce ukrajinského vědce českého původu Evžena Antonoviče Rychlíka (1888–1937), zaměřená na shromažďování a zpracovávání informací, na vyhledávání a interpretaci pramenů, zapojování nadšených amatérů i kvalifikovaných odborníků do práce, na vědeckou analýzu a popularizaci výsledků výzkumu duchovního a kulturního dědictví Čechů na Ukrajině, zasluhuje dnes pozornost široké veřejnosti a má vědeckou hodnotu.

Evžen Rychlík se narodil v české osadě Olšanka Čudnovské volosti Žitomirského újezdu ve Volyňské gubernii² a s vyznamenáním ukončil jednu z nejprestižnějších univerzit Ruské říše – Univerzitu sv. Vladimíra v Kyjevě, kde studoval na slovansko-ruském oddělení historicko-filologické fakulty.³ Jeho učitelé byli vynikající bohemisté T. Florinskij a A. Stěpovič.⁴ Evžen

¹ PAVLENKO, L. A.: *Predposylki kompleksnogo naučnogo issledovanija nacionalnyh menšin Ukrainy v 1920–1930 gg.* In: *Archeologija i etnologija Vostočnoj Evropy: materialy i issledovanija*, tom 3. Oděssa 2002, s. 209–210. Příspěvek ze semináře Češi na Ukrajině 28. září 2009.

² Otděl Gosudarstvennogo archiva Černigovskoj oblasti v Něžině (dále jen NO GAČO), fond R-6121, soupis 2, spis 3301, list 4.

³ Tamtéž, list 41.

⁴ PAVLENKO, L. A.: *Jevgenij Rychlik: formirovanije i evolucija istoričeskogo mirovoztrenija.* In: *Severjanskaja letopis*, No 5, 2001, s. 91.

Rychlík získal výchovu v rodině,⁵ během jeho tříletého pobytu v Praze v jinošském věku⁶ v něm vzplály vlastenecké pocity. Získal vynikající humanitní vzdělání a osvojil si devět jazyků,⁷ dokonale znal a miloval český jazyk, dějiny a kulturu.

V době, kdy již působil jako profesor slavistiky, vrátil se v roce 1920 z pověření Etnografické komise Ukrajinské akademie věd v Kyjevě do rodné vesnice, aby se zabýval dialektologickým studiem Čechů na Volyni a ukrajinsko-českých etnografických vztahů.⁸ Jeho studijní cesta, v té době populární forma etnografické expedice s názvem Monografický výzkum vesnice, přes všechny plány a očekávání trvala čtyři roky a kardinálně změnila světový názor, odborné priority a osud Evžena Rychlíka. Právě tehdy mladého vědce uchvátila a strhla myšlenka duchovního a kulturního obrození Čechů, kteří si dobrovolně jako svoji druhou vlast zvolili Ukrajinu. Později motivoval svoji činnost takto: „Bál jsem se, že Češi na Volyni jako národnost zmizí“.⁹

Když se po poměrně dlouhé době vrátil na Volyn, zmocnil se ho velký nepokoj a obava o osud Čechů na Ukrajině. Se vši jasností pochopil, že agresivní tlak ze strany administrativy carského Ruska, který se projevil násilným zaváděním pravoslavlí, ruského jazyka a způsobu života ve spojení s méně výraznou přírodní asimilací v ukrajinském etnicko-kulturním prostředí přivedl ukrajinské Čechy k reálnému nebezpečí ztráty národnostní identity.

Při pozorování každodenního života Olšanky Evžen Rychlík konstatoval zhoršení hmotné situace vesnických rodin.¹⁰ Český jazyk mládeže byl často chudý a obsahoval plno cizích slov. Lexika, fonetika, slovní zásoba a zejména gramatika se výrazně změnily.¹¹ Protože od roku 1888 všechny národní školy „jinorodců“, jak se v Ruské říši pohrdavě nazývali občané neruské národnosti, byly přeměněny na jednotřídní školy bez výuky rodného jazyka, dějin a literatury,¹² mnohé olšanské děti i dospělí nesprávně psali svojí mateřštinou. Kromě toho v Olšance, stejně jako v mnoha jiných českých vesnicích na Volyni, již nebyly knihovny s českými knihami ani ochotnická divadla, založená ještě prvními přesídlenci.¹³ V každé české vesnici se zpravidla pokoušeli napravit situaci dobrovolníci, kteří doma, soukromě, po vyučování, učili děti jejich rodnému jazyku. Avšak v Olšance to vzhledem k různým okolnostem žádný patrný úspěch nepřineslo.¹⁴

Na začátku 20. let XX. století se tedy stalo nepochybným, že česká kultura na Ukrajině se dostala na pokraj zničení a že vyžaduje okamžitou ochranu a aktivní rozvoj. To chápali národnostně uvědomělí a vlastenecky naladěni Češi na Ukrajině, mezi jinými i Evžen Rychlík. Vedle takových známých a obětavých pracovníků české kultury jako Bouček, Vodseďálek, Štrombach, Křížánek aj. ho lze zcela oprávněně považovat za jednoho z vůdců hnutí za národnostní a kulturní obrození ukrajinských Čechů.

Během pobytu na Volyni v letech 1920–1924 se Evžen Rychlík stal známým veřejným činitelem, který hájil zájmy Čechů u místní administrace, organizoval kulturní a vzdělávací činnost. A nejen to. Postupně důsledně a podrobně prostudoval politicko-právní status, základy hospo-

⁵ Gosudarstvennyj archiv Černigovskoj oblasti v Černigově (dále jen GAČO), fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 24.

⁶ Tamtéž, list 24.

⁷ NO GAČO, fond R-6121, soupis 2, spis 3301, list 55.

⁸ Tamtéž, list 43.

⁹ GAČO, fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 27.

¹⁰ Naučnyj archiv Instituta iskusstvoveděnja, folkloristiky i etnologiji imeni M. T. Ryl'skogo Nacionalnoj akademii nauk Ukrainy (dále jen IIFE), fond 7, spis 6z/70, list 7–9.

¹¹ RYCHLIK, E. A.: *Iz etnografických studij. Selo Olšanka na Žitomirščině v svetě leksiki*. In: Zapiski Něžinskogo instituta narodnogo obrazovanija, kniha 7, 1927, s. 193–220.

¹² Tamtéž, s. 196.

¹³ IIFE, fond 7, spis 6z/70, list 28.

¹⁴ Tamtéž, list 25–26.

dárské činnosti, kulturu každodennosti, dialekty, folklór, mentálně psychologické a morálně etické zvláštnosti, estetické názory, tradice ve výchově volyňských Čechů, jejich vztah k místnímu ukrajinskému obyvatelstvu, správním orgánům a orgánům moci atd.¹⁵ Je nutné zdůraznit fakt, že již po deseti letech by bylo nemožné provést obdobný rozsáhlý a podrobný průzkum vzhledem k výrazné změně národnostní politiky sovětské moci směrem k úplné internacionalizaci, ale fakticky k rusifikaci.

Po návratu do Kyjeva se vědec začal zabývat analýzou shromážděného materiálu, aby předložil výsledky svých odborných výzkumů k posouzení domácím slavistům. Na zasedání Etnografické komise při Všeukrajinské akademii věd (dále jen VUAV) vystoupil s přednáškou České kolonie na Volyni¹⁶ a připravil celou řadu článků, které byly později uveřejněny na stránkách ukrajinského odborného a populárního tisku.¹⁷ A tehdy započala jeho práce na monografii – komplexním výzkumu české kolonizace Ukrajiny a osudů Čechů na Ukrajině.

Během let 1924–1925 Evžen Rychlík zastával funkci vedoucího české pracovní školy č. 105 v Kyjevě.¹⁸ Nacházela se v obvodu Šuljavky, který byl osídlen českým obyvatelstvem. Škola byla přímo spojena s závodem na výrobu hudebních nástrojů, který před nastolením sovětské moci patřil známému českému podnikateli a mecenáši Jindřichu Jindříškovi.¹⁹ Nová práce umožnila Evženu Rychlíkovi jako vědci seznámit se blíže s životem Čechů v Kyjevě, srovnat zvláštnosti vesnické a městské kultury ukrajinských Čechů, provést analýzu rychlosti a následků sovětizace.

Vědec studoval a shromažďoval kyjevský tisk vydávaný česky, pozorně sledoval rozvoj ukrajinsko-českých odborných a kulturních vztahů, zajímal se o politické názory, zájmy a náladu kyjevských Čechů. Materiály, které shromáždil, obsahují velmi zajímavé informace o dějinách českého tisku v Kyjevě, o osudu závodu na výrobu hudebních nástrojů, o české šuljavské škole, o Společnosti J. A. Komenského, vztahu kyjevských Čechů k první světové válce a o jejich pomoci Čechům, kteří upadli do válečného zajetí.²⁰

Stejně jako dříve Evžen Rychlík věnoval zvláštní pozornost mladému pokolení. Během výuky i mimo vyučovací dobu byl ve styku se žáky školy a do speciálního sešitu si zapisoval písně, jazykolamy a přísloví, které byly nejpobudlivější mezi šuljavskými dětmi.²¹ Pro současného badatele je to nesmírně zajímavý pramen, který umožňuje hovořit o vzájemném poměru ruského, ukrajinského a českého jazyka v hovorové mluvě dospívajícího pokolení ukrajinských Čechů, o úrovni gramotnosti a mnohém jiném.

Na konci roku 1925 se Evžen Rychlík s rodinou z celé řady závažných důvodů přestěhoval do města Něžin u Černigova. Tam se stal vlivným veřejným činitelem a jedním z předních pedagogů v Něžinském institutu národního vzdělávání, před revolucí známé vysoké školy se silnou historickou školou.²² Aktivně publikoval, osvětloval a objasňoval problém ukrajinských Čechů,

¹⁵ PAVLENKO, L. A.: *Učastije E. Rychlika v dviženii nacionalno-kulturnogo vozrožděnia ukrainskich Čechov v 1920 – ch gg.* In: *Vestnik Černigovskogo gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta imeni T. G. Ševčenko*, serija Istoričeskije nauki, vypusk 27, no 2, 2004, s. 96–104.

¹⁶ NO GAČO, fond R-6121, soupis 2, spis 3301, list 6.

¹⁷ RYCHLIK, E. A.: *Issledovanija češskich kolonij na Ukraině.* In: *Zapiski Etnografičeskogo obščestva*, kniha 1, 1925, s. 33–37; Týž: *Iz literatury pro Čechov na Ukraině.* In: *Etnografičeskij vestnik*, kniha 2, 1926, s. 154–155; Týž: *Iz etnografičeskich studij. Selo Olšanka na Žitomirščině v svetě leksiki.* In: *Zapiski Něžinskogo instituta narodnogo obrazovanija*, kniha 7, 1927, s. 193–220.

¹⁸ GAČO, fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 43.

¹⁹ Tamtéž, list 79.

²⁰ IIFE, fond 7, spis 6a/25, 6a/32, 6v/37, 6a/38, 6v/40, 6g/43, 6g/48a, 6z/69, 6i/71.

²¹ IIFE, fond 7, spis 6a/32, 6z/69.

²² OSTRJANKO, A. N.: *Něžinskaja istoričeskaja škola v ukrainskoj istoriografii konca XIX-pervoj treťi XX vv.* In: *Litěratūra i kultura Polesja*, vypusk 18, 2001, s. 75–82.

vedl český seminář vyššího typu pro nadané studenty a aspiranty vědecko-výzkumné katedry institutu, pokračoval v práci na monografii o Čechách Ukrajiny.²³ Kromě toho se podílel na činnosti Stálé komise pro vypracování biografického slovníku osobností Ukrajiny při Všeukrajinské akademii věd. Shromáždil materiál a připravil biografické studie o známých ukrajinských Čechách, např. o skladateli a hudebníkovi A. Francevičovi.²⁴

Je nutné poznamenat, že kolegové profesora Rychlíka v Československu, s nimiž si až do svého uvěznění dopisoval, měli o jeho práci velký zájem. Např. v roce 1926 mu nabídl odbornou spolupráci prof. Jiří Polívka. Požádal vědce, aby připravil článek o etnografii Čechů na Ukrajině pro sborník o české etnografii. Kromě toho Polívka plánoval, že uveřejní v češtině monografii Evžena Rychlíka, jakmile tato bude napsána. Těmto plánům bohužel nebylo souzeno, aby se uskutečnily.²⁵

V roce 1926 profesor Rychlík navázal písemný styk s doktorem Janem Auerhanem, redaktorem časopisu *Naše zahraničí*, v němž byly poté uveřejněny jeho články o českém obyvatelstvu na Ukrajině, např. o českých učitelských kurzech v Kyjevě v roce 1927.²⁶

V roce 1926 profesor Rychlík publikoval v českém časopisu *Slavische Rundschau*, a to na osobní žádost jeho redaktora Romana Jakobsona. V roce 1930 Evženu Rychlíkovi napsal profesor Jirásek, který shromažďoval materiál pro druhý díl své knihy *Rusko a my*, jenž měl obsáhnout dějiny česko-ruských vztahů od roku 1863 do roku 1917. Prosil ukrajinského kolegu, aby mu pomohl osvětlit dějiny české kolonizace Ukrajiny.²⁷

Hlavním zaměřením jeho odborné činnosti v „něžinském“ období bylo vytvoření Kabinetu pro studium národnostních menšin Ukrajiny při Etnografické komisi Všeukrajinské akademie věd. Několik let Evžen Rychlík neustále předkládal tuto záležitost k posouzení vedení Všeukrajinské akademie věd, připravil odborné zdůvodnění,²⁸ vypracoval přibližný plán činnosti,²⁹ vypracoval seznam eventuálních členů a dopisovatelů Kabinetu.³⁰ 28. ledna 1929 byl usnesením Prezidia Všeukrajinské akademie věd zřízen Kabinet národnostních menšin³¹ a 29. března téhož roku byl Evžen Rychlík schválen do funkce zástupce vedoucího Kabinetu.³²

Během dvou let se mu podařilo vyřešit kádrové záležitosti poté, co si zajistil podporu zástupců národní inteligence USSR, známých ukrajinských, ruských a českých vědců, mezi jiným i prof. Polívky, prof. Tichého, prof. Jiráskova aj. Dosáhl, aby byly vyčleněny značné prostředky pro zahájení prací, spojených se studiem národnostních menšin, v archivech, knihovnách, muzeích, vzdělávacích zařízeních republiky, pro pořádání etnografických expedic s využitím filmové, zvukové a fotografické techniky.³³

Vědec vykonával rozsáhlé práce v oblasti zpracování národnostní statistiky, shromažďování historických dokumentů, tisku a odborné literatury pro studium národnostních menšin Ukrajiny,

²³ NO GAČO, fond R-6121, soupis 2, spis 320, list 3–4.

²⁴ Institut rukopisi Nacionalnoj bibliotěki Ukrainy imeni V. I. Vernadskogo v Kijevě (dále jen NBU), fond 10, spis 6345.

²⁵ GAČO, fond R-8848, soupis 3, spis 7753, list 76.

²⁶ Tamtéž, list 76.

²⁷ Tamtéž, list 40–41.

²⁸ IIFE, fond 7, spis 1/2.

²⁹ *Otčet odděla jestěstvennyh i těchničeskich nauk VUAN*. In: *Istorija Nacionalnoj akademii nauk Ukrainy (1929–1933): Dokumenty i materialy*. Kijev 1998, s. 21.

³⁰ IIFE, fond 7, spis 1/1.

³¹ *K istorii archivnogo fonda Nacionalnoj akademii nauk Ukrainy (1918–1933): Formirovanije, sostav, soděržanije*. In: *Istorija Nacionalnoj akademii nauk Ukrainy (1918–1933): Naučno-spravočnyj apparat*. Kijev 2002, s. 18.

³² NO GAČO, fond R-6121, soupis 2, spis 3301, list 76.

³³ PAVLENKO, L. A.: *Programma izučěnija nacionalnyh menšin Ukrainy (koněc 20-ch–načalo 30-ch gg. XX. v.) i rezul'taty jejo osušěstvenlěnija*. In: *Narodovedčeskije tětadi*, No 3, 2001, s. 607–610.

popularizaci činnosti Kabinetu na stránkách domácích odborných a populárních publikací. Bylo zahájeno vydávání periodického tištěného orgánu Kabinetu národnostních menšin – sborníku Národnostní menšiny sovětské Ukrajiny, pro jehož první číslo Evžen Rychlík připravil článek o Čechích na Ukrajině.³⁴

Evžen Rychlík vyčlenil do zvláštní strukturní jednotky jím vypracovaného a teoreticky podloženého studia národnostních menšin studium české národnostní menšiny Ukrajiny.³⁵ V létě 1929 uskutečnil expedici na Volyň. Účelem této expedice bylo vytvoření sítě dopisovatelů v tomto regionu, kteří by shromažďovali materiál o historii českých kolonií a osad. Tímto způsobem zapojil do spolupráce s Kabinetem národnostních menšin značnou část dobrovolných pomocníků z řad české inteligence, etnografů, regionalistů, pracovníků muzeí, vzdělávacích zařízení a místních orgánů moci.³⁶

Vědec inicioval práce v oblasti vyhledávání a soustřeďování českých materiálů ve Volyňském archivu v Žitomiru³⁷ a pomohl organizovat studium Čechů pod vedením Volyňského státního muzea.³⁸ Za krátké období, během něhož Evžen Rychlík řídil Kabinet národnostních menšin, položil základy Archivu ukrajinských Čechů, jehož materiály doplnil dokumenty ze své osobní sbírky: originály a kopiemi úředních dokumentů, programy, plakáty, vyhláškami, ručně psanými zpěvníky, notami, dopisy, deníky, sborníky ručně psaných básnických a prozaických děl atd.³⁹

Evžen Rychlík shromáždil sbírku materiálů Dějiny českého tisku na Ukrajině, která obsahovala knihy, brožury, noviny, časopisy, kalendáře, které byly vydávány na Ukrajině v češtině, ruštině a ukrajinštině pro občany českého původu. Seznam názvů shromážděných výtisků obsahoval více než sto položek⁴⁰

Kromě toho vypracoval universální dotazník Program pro shromažďování údajů o českých přistěhovalcích na Ukrajině a jeho ručně psanou variantu rozeslal svým dopisovatelům.⁴¹ S využitím zkušeností domácích i zahraničních vědců Evžen Rychlík vypracoval také celou řadu pokynů, návodů a programů, týkajících se organizace vyhledávacích prací dopisovatelů Kabinetu národnostních menšin (Programy a dotazníky Kabinetu národnostních menšin,⁴² Pěstování chmele, Dožínky, Písňový repertoár, Vánoční zábavy atd.).⁴³ Díky tomu obdržel popisy českých osad a kolonií na Ukrajině. Největší pozornosti zasluhují odpovědi Kohuta, Vodseďálka, Křížánka, Martinovského a Čermáka.⁴⁴

Zvláštní pozornosti zasluhuje pomoc vedoucího Kabinetu národnostních menšin Evžena Rychlíka organizátoru soukromého muzea českého způsobu života a zvyklostí ve vesnici Krošna na Žitomirsku. Sběrka obsahovala k roku 1930 již 334 položky: vzorky nábytku, nádobí, dřevěné sochy, oděv, doplňky, fotografie, dětské hračky atd.⁴⁵ Evžen Rychlík pravidelně posílal předměty spojené s českým způsobem života a zvyklostmi i osobní prostředky na získávání exponátů

³⁴ NBU, fond 10, spis 14597, 14599.

³⁵ GAČO, fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 271–272.

³⁶ NO GAČO, fond R-6121, soupis 2, spis 3301, list 78.

³⁷ GAČO, fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 235.

³⁸ GARBUSOVA, L.: *Stanovlenije i razvitije etnografičeskogo otděla Žitomirskogo krajevedčeskogo muzeja*. In: Volyň – Žitomirščina, No 1, 1997, s. 63–64.

³⁹ IIFE, fond 7.

⁴⁰ RYCHLIK, J.: *K organizacii Kabiněta izučenija nacmenov VUAN*. In: Vesti Vseukrainskoj akademii nauk, No 3–4, 1929, s. 86–87.

⁴¹ IIFE, fond 1, spis 3/72.

⁴² Programy i ankety Kabiněta nacmen. Kijev 1930.

⁴³ IIFE, fond 7, spis 3/72, 1/3, list 2.

⁴⁴ Iz pisem professoru Rychliku. In: Chronika 2000, vypusk 29–30, 1999, s. 112–117.

⁴⁵ IIFE, fond 7, spis 6a/30.

pro muzeum, poskytoval cenné rady a dokonce se přimlouval za kolegu a jeho unikátní muzeum u místních orgánů sovětské moci.⁴⁶

V kontextu prací na mapování a statistice národnostních menšin vědec vypracoval Seznam českých osad Volyňského a Šepetovského okruhu, Statistický popis národnostního složení na Korosteňsku, Národnostní vesnické sověty na Volyni, Seznam a adresy kyjevských Čechů bývalého Ruska v roce 1915, mapu Čechů na Ukrajině a jiné mapy, schémata, diagramy, seznamy a tabulky, v nichž byly obsaženy informace o kvantitativních charakteristikách českého obyvatelstva Ukrajiny.⁴⁷

Poté, co položil základy bibliografie národnostních menšin, Evžen Rychlík sestavil alba novinových výstřížků Sovětské Čechy v zahraničním tisku, Česká národnostní menšina v sovětském tisku, kartotéku české bibliografie, přehled české bibliografie.⁴⁸ Kromě toho vědec shromažďoval sbírku fotografických materiálů, věnovanou Čechům – přestěhovalcům na Ukrajinu. Zachovalo se kolem 50 fotografií českých rodin z vesnic Vyšehrad, Krošna, Vysoké aj.⁴⁹

Bohužel v roce 1931 byl Evžen Rychlík obviněn z kontrarevoluční činnosti a špionáže ve prospěch Československa a uvězněn.⁵⁰ Ke své práci se již nikdy nevrátil a zemřel v nápravném pracovním táboře SIBLAG v roce 1937.⁵¹

Nicméně však analýza programové a plánovací dokumentace Kabinetu národnostních menšin Etnografické komise Všeukrajinské akademie věd vypracované jeho vedoucím Evženem Rychlíkem umožňuje tvrdit, že studium Čechů na Ukrajině mělo ke konci 20. let XX. století vynikající perspektivy. Byly vytvořeny všechny předpoklady a podmínky pro podrobný komplexní vědecký výzkum statistiky, ekonomiky, veřejného a politického života, pedagogiky, etiky a estetiky, náboženských názorů, mentálních a psychologických zvláštností, jazyka, literatury, kultury – jinými slovy, všech aspektů rozvoje české diaspory na Ukrajině. Evžen Rychlík vytvořil knihovnu národnostních menšin s oddělením českých knih, připravoval k otevření aspiranturu pro přípravu českých odborníků pro studium národnostních menšin.⁵²

Ve studiu duchovního a kulturního dědictví Čechů na Ukrajině zvláštní místo patří vynikajícímu ukrajinskému vědci českého původu Evženu Antonoviči Rychlíkovi, který je zcela oprávněně považován v ukrajinské historiografii za zakladatele „vědecké školy studia Čechů na Ukrajině“.⁵³

(Přeloženo z ruštiny)

⁴⁶ PAVLENKO, L. A.: *Vklad J. Rychlika v razvitije muzejnogo děla v Ukrajině*. In: *Literatura i kultura Polesja*, vypusk 18, 2002, s. 175.

⁴⁷ IIFE, fond 7, spis 1/1, s. 1.

⁴⁸ Tamtéž, spis 6k/85.

⁴⁹ Tamtéž, spis 6i/72.

⁵⁰ GAČO, fond R-8840, soupis 3, spis 7753, list 42.

⁵¹ Tamtéž, list 2.

⁵² Tamtéž, list 36.

⁵³ STAVICKAJA, N. P.: *Dějatel'nost' organizacij i učrežđenij Vseukrainskoj akademii nauk po issledovaniju istoriko-kulturnogo nasledija nacionalnyh menšinstv*. 20–30 gg. Kijev 1994; RAFALSKIJ, O.: *Nacionalnyje menšinstva Ukrainy v XX. veke*. Kijev 2000; PAVLENKO, L. A.: *Naučno-pedagogičeskaja i obščestvennaja dejatel'nost' Jevgenija Rychlika*. (Dissertacija.) Černigov 2007.

Summary

Contribution of Evžen Rychlík to the study of historical-cultural heritage of Czechs on Ukraine

Within the study of spiritual and cultural heritage of the Czechs in Ukraine a special place belongs to the outstanding Ukrainian scientists of Czech origin, to Evžen Antonovič Rychlík, who is absolutely rightfully considered the founder of “the scientific school of study of the Czechs in Ukraine” in the Ukrainian historiography.